

Webartikel

Uitgaven voor onderwijs 2014

Trends en ontwikkelingen

Daniëlle Andarabi-van Klaveren
December 2015

Het onderwijs in Nederland en in Europa heeft te maken met verschillende (meer en minder complexe) ontwikkelingen. In Nederland krimpt het aantal leerlingen in het basisonderwijs, terwijl de aantallen in het hoger onderwijs stijgen. De overheid investeert in het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en prestaties van leerlingen en probeert tegelijkertijd kosten terug te dringen. In Europa worstelen landen zich met wisselend succes uit de economische crisis. Bij de besteding van de onderwijsbudgetten worden afwegingen gemaakt tussen noodzakelijke overheidsbezuinigingen, investeren in een beter en hoger opgeleide bevolking en bestrijding van (jeugd)werkloosheid.

Dit artikel beschrijft de belangrijkste indicatoren en meest opmerkelijke ontwikkelingen, zowel in Nederland als binnen Europa.

1. Onderwijsuitgaven in Nederland

1.1 Onderwijsuitgaven gedaald

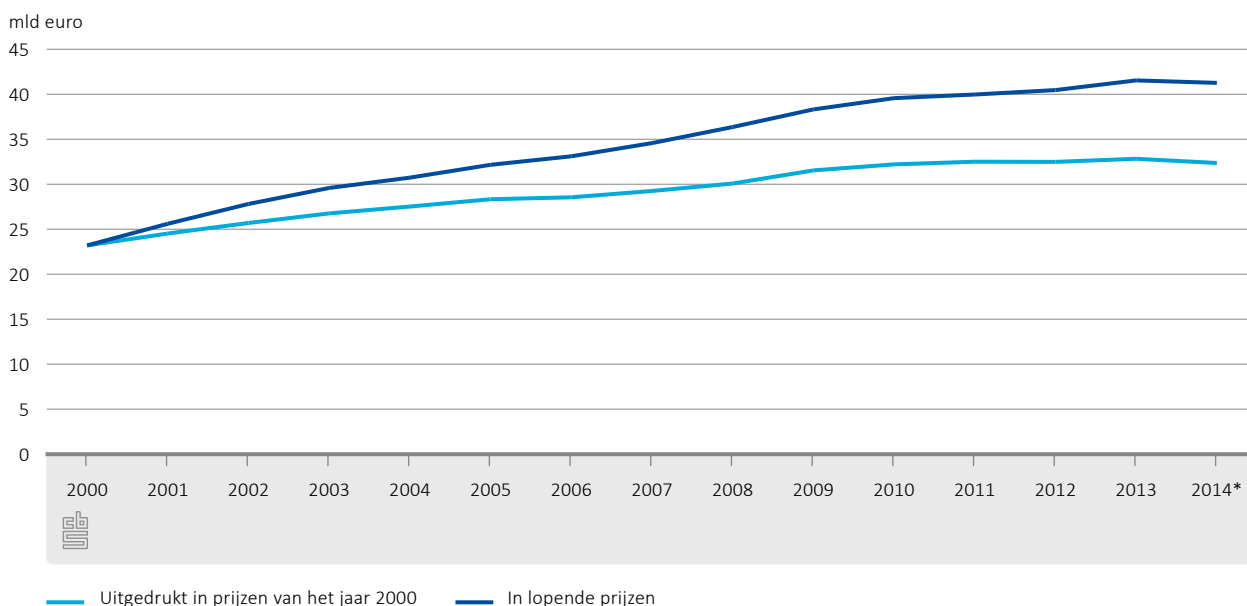
De uitgaven aan onderwijs zijn in 2014 met bijna 0,7 procentpunt gedaald, tot 41,3 miljard euro. Dit is 6,2 procent van het bruto binnenlands product (bbp).

De ontwikkeling van de onderwijsuitgaven tussen 2013 en 2014 wordt vertekend door de eenmalige extra middelen die onderwijsinstellingen in het primair en voortgezet onderwijs ontvingen naar aanleiding van het Nationaal Onderwijsakkoord: 150 miljoen euro voor het in dienst houden of nemen van jonge docenten. Deze middelen werden aan het eind van 2013 als onderdeel van de lumpsum¹⁾ aan de instellingen overgemaakt voor besteding in 2014 (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2013).

Naar aanleiding van de Begrotingsafspraken 2014 is eind 2013 bovendien 650 miljoen euro toegevoegd aan de lumpsum van onderwijsinstellingen in het primair, voortgezet, middelbaar beroeps- en hoger onderwijs. Dit geld is bedoeld voor het verbeteren van de onderwijskwaliteit en voor innovatie (Algemene Rekenkamer, 2013; ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2014). Doordat deze middelen laat in het jaar zijn uitgekeerd, hebben de instellingen deze voor het grootste deel pas vanaf 2014 besteed. Zonder deze extra uitkeringen, die de Rijksbijdrage in 2013 eenmalig hebben verhoogd, zou de ontwikkeling in 2014 positief zijn.

¹⁾ Onderwijsinstellingen ontvangen jaarlijks een budget van de Rijksoverheid voor hun kosten voor personeel en materieel. Dit budget wordt als lumpsum uitgekeerd: de instellingen kunnen zelf bepalen hoe zij het besteden.

1.1.1 Totale uitgaven aan onderwijs

1.2 Overheidsuitgaven nagenoeg gelijk gebleven

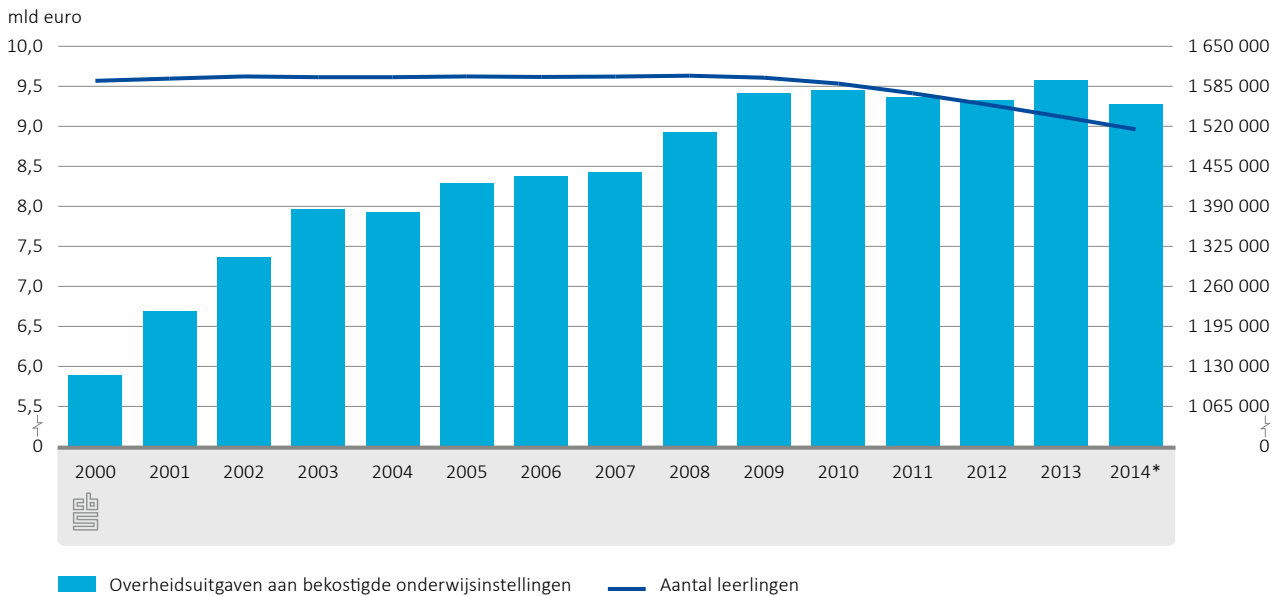
De totale overheidsuitgaven aan alle onderwijssectoren samen zijn in 2014 bijna gelijk aan die van 2013. Per sector zijn wel verschillende ontwikkelingen te zien.

In 2014 hebben scholen in het basis- en speciaal (basis)onderwijs minder bekostiging ontvangen van de Rijksoverheid, zelfs als de middelen die de scholen in 2013 hebben gekregen zouden worden toegerekend aan 2014. De verlaging komt onder andere door het dalende aantal leerlingen. Daartegenover staat dat gemeenten in 2014 meer hebben geïnvesteerd in de huisvesting van scholen in het basisonderwijs dan het jaar ervoor (bijna 160 miljoen euro meer). In de huisvesting van scholen in het speciaal (basis)onderwijs en voortgezet onderwijs investeerden gemeenten in 2014 juist minder: respectievelijk bijna 30 en 170 miljoen euro minder.

De overheidsuitgaven aan het mbo, hbo en wo zijn in 2014 hoger dan in 2013. Dit komt vooral door een stijging in de uitgaven aan studiefinanciering vanwege een vooruitbetaling in 2014 van 450 miljoen euro voor de OV-studentenkaart van 2015.

Voor het mbo wordt deze stijging afgevlakt doordat per 1 januari 2014 de afdrachtskorting onderwijs is vervangen door een subsidie aan leerwerkbedrijven en het budget tegelijkertijd is verlaagd met ruim 100 miljoen euro.

1.2.1 Basisonderwijs, overheidsuitgaven aan bekostigde onderwijsinstellingen en aantal leerlingen

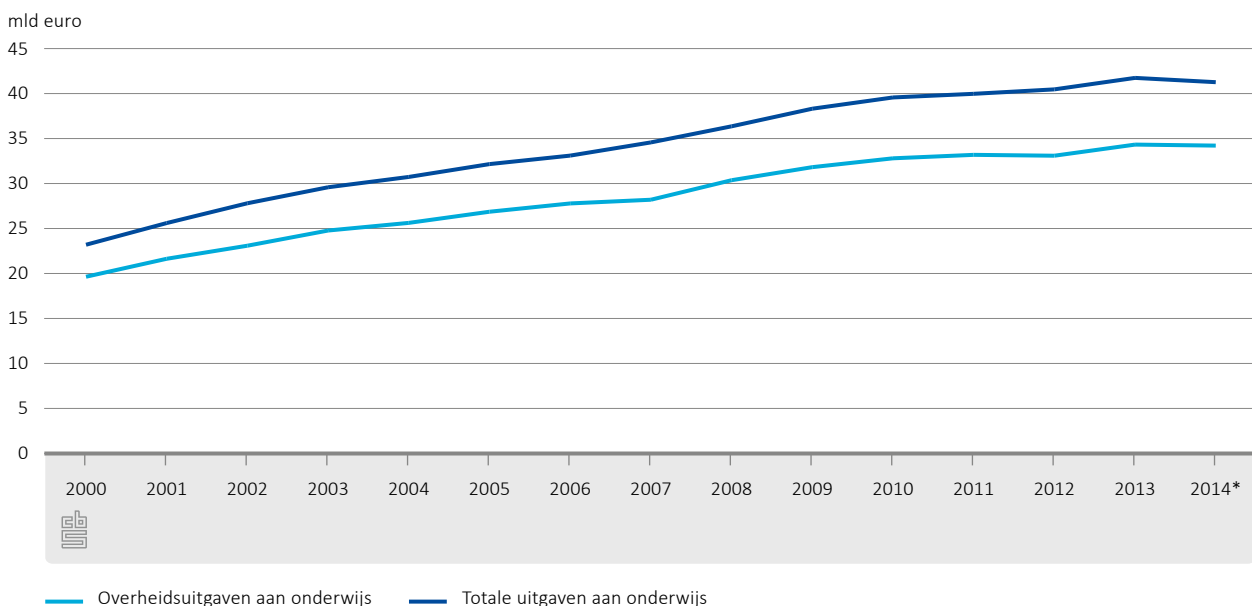

In 2014 hebben hogescholen en universiteiten onder andere vanwege een groei in de studentenaantallen meer bekostiging ontvangen (ruim 180 miljoen euro meer dan in 2013). Universiteiten hebben daarnaast ruim 35 miljoen euro meer ontvangen voor het uitvoeren van contractonderzoek voor de overheid.

In 2014 zijn in het hbo en wo de totale onderwijsuitgaven aan onderwijsinstellingen per student gestegen, doordat de uitgaven relatief harder zijn gestegen dan het aantal studerenden.

De overheid neemt het overgrote deel van de uitgaven voor onderwijs voor haar rekening, gemiddeld 83 procent, en oefent daardoor de grootste invloed uit op de hoogte van de totale onderwijsuitgaven in Nederland.

1.2.2 Totale uitgaven en overheidsuitgaven aan onderwijs

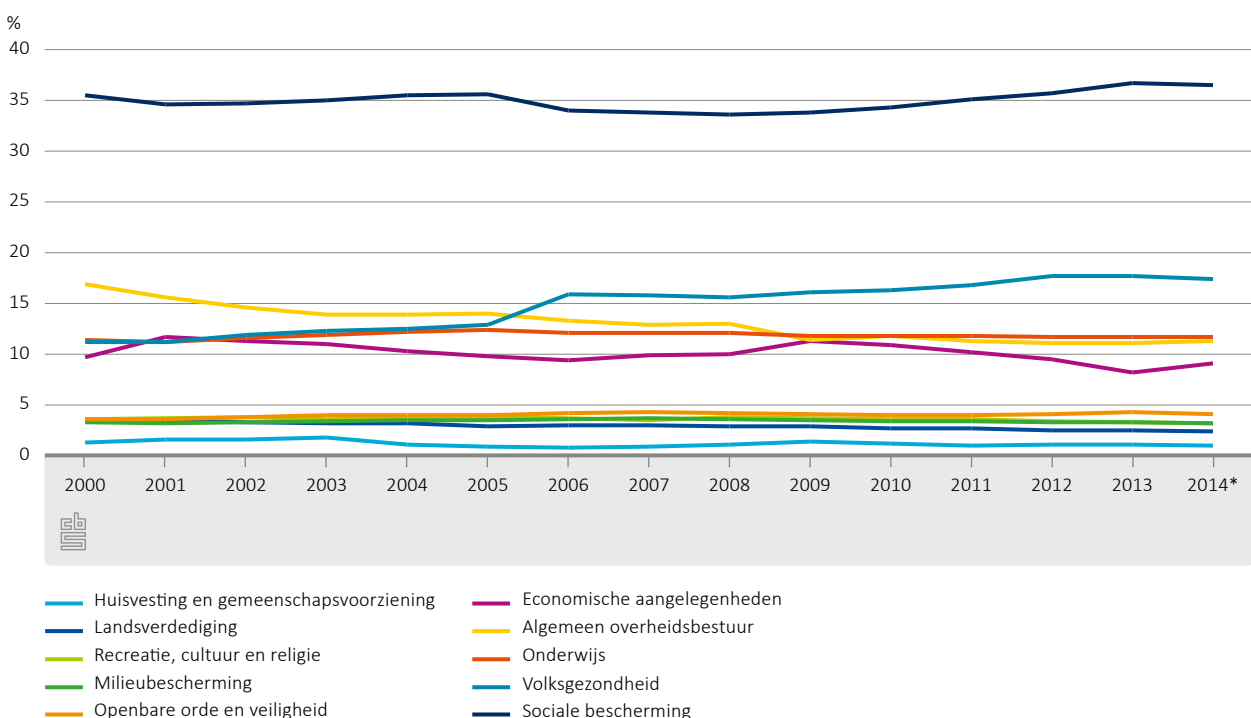

1.3 Aandeel onderwijs in overheidsuitgaven

De omvang van de overheidsuitgaven aan onderwijs in vergelijking met de totale overheidsuitgaven laat zien in hoeverre de overheid prioriteit geeft of kan geven aan onderwijs ten opzichte van andere investeringsgebieden als gezondheidszorg, sociale bescherming, openbare orde en veiligheid of milieubescherming.

Tussen 2000 en 2014 zijn de totale Nederlandse overheidsuitgaven gestegen van 187 miljard euro in 2000 naar 307 miljard euro. De uitgaven voor sociale bescherming leggen het grootste beslag op de overheidsuitgaven. De uitgaven aan onderwijs zijn in deze periode met ruim 14 miljard euro gestegen. Het aandeel voor onderwijs in de totale overheidsuitgaven is redelijk stabiel gebleven. De onderwijsuitgaven staan in 2014 met een aandeel van 11,7 procent op de derde plaats als grootste uitgavenposten voor de overheid.²⁾

1.3.1 Verdeling overheidsuitgaven

1.4 Bedrijfsuitgaven aan mbo-leerwerkplekken in sector techniek gedaald

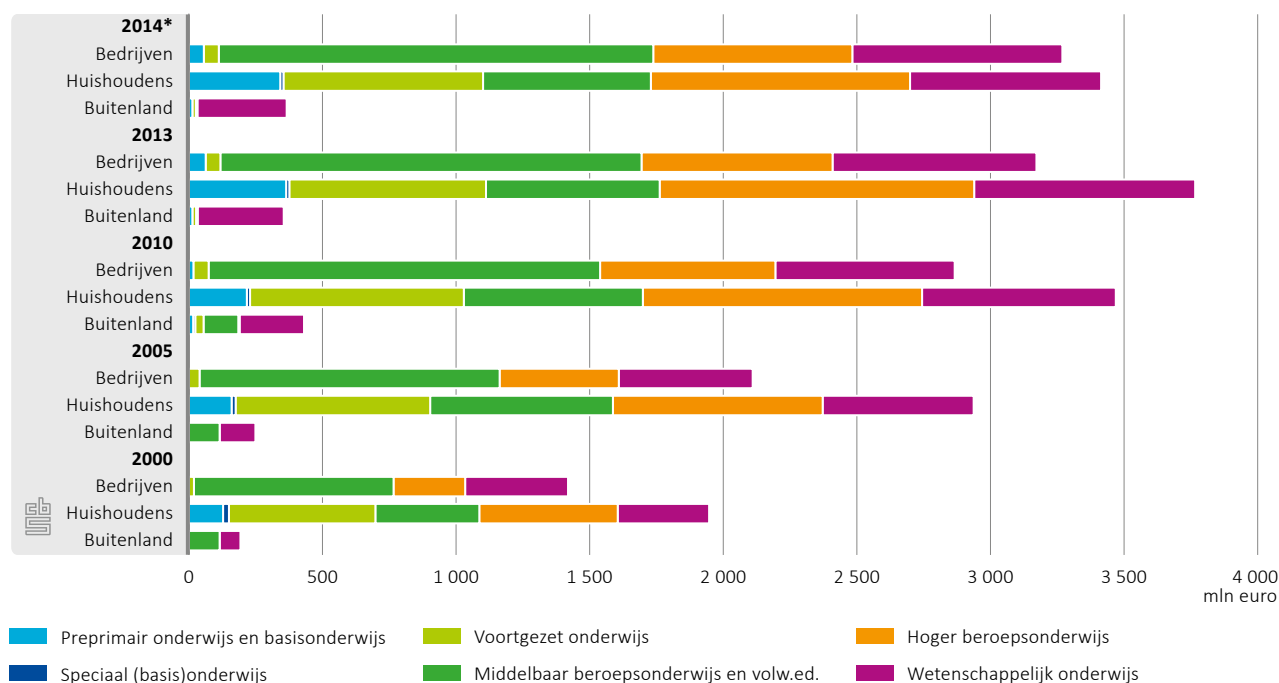
Naast de overheid doen ook bedrijven, huishoudens en organisaties in het buitenland uitgaven voor onderwijs en voor onderzoek dat hogescholen en universiteiten uitvoeren.

²⁾ De percentages in figuur 1.3.1 zijn gebaseerd op de overheidsuitgaven naar COFOG overheidsfuncties. Dit zijn de uitgaven per beleidsterrein van de sector overheid waarbij de beleidsterreinen worden ingedeeld volgens de Classification of the Functions of Government (COFOG). Deze classificatie wordt ook gebruikt in de Nationale rekeningen en is gebaseerd op de internationale definities van het Europees Systeem van Rekeningen (ESR). In de onderwijsstatistiek wordt gebruik gemaakt van de indicator Overheidsuitgaven aan onderwijs die is gebaseerd op definities van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). De beschrijving in de onderwijsstatistiek wijkt op kleine punten af van die in de COFOG-statistiek: hierdoor verschillen de totale overheidsuitgaven aan onderwijs licht van elkaar in deze statistieken. De overheidsuitgaven volgens COFOG-indeling geven in dit artikel echter een goede indicatie van de verdeling van de totale overheidsuitgaven.

In 2014 hebben bedrijven 70 miljoen euro minder uitgegeven aan beroepspraktijkvorming (leerwerkplekken en stages) in het mbo dan het jaar ervoor. Vooral bedrijven in de sector techniek hadden minder begeleidingskosten door een lager aantal mbo-bbl-deelnemers in een leerwerkplek, in combinatie met een lager aantal begeleidingsuren.

De uitgaven van bedrijven aan beroepspraktijkvorming in het hbo is in 2014 juist met 26 miljoen euro gestegen. Daarnaast hebben bedrijven 30 miljoen euro meer besteed aan contractonderzoek dat is uitgevoerd door hogescholen en universiteiten.

1.4.1 Uitgaven van bedrijven, huishoudens en organisaties in het buitenland aan onderwijs en onderzoek, per onderwijssector

1.5 Voor huishoudens zijn de uitgaven voor studerende kinderen gestegen

Huishoudens hebben 41 miljoen euro minder besteed aan de educatie van 3-jarigen (preprimair onderwijs), doordat in 2014 minder kinderen naar een kinderdagopvang of peuterspeelzaal gingen dan een jaar eerder.

Daarentegen stegen de uitgaven van huishoudens voor collegegelden aan hogescholen en universiteiten. Het wettelijk collegegeld werd verhoogd en het aantal studenten in het hoger onderwijs nam naar verhouding fors toe. Daardoor steeg het totaalbedrag aan collegegelden dat huishoudens betaalden met 70 miljoen euro.

1.5.1 Onderwijsuitgaven

	2000	2005	2010	2013	2014*
	Mln euro				
Uitgaven aan onderwijs ¹⁾	23 196	32 159	39 567	41 538	41 264
overheid	19 638	26 864	32 802	34 246	34 215
uitgaven aan onderwijsinstellingen	18 031	24 876	30 395	31 626	31 255
subsidie- en fiscale regelingen	1 972	2 302	2 850	2 935	3 238
ontvangsten	365	314	443	315	278
huishoudens	1 947	2 936	3 468	3 765	3 414
uitgaven aan onderwijsinstellingen	1 749	2 250	2 563	2 819	2 908
overige uitgaven aan onderwijs	1 224	1 598	1 742	1 854	1 802
ontvangen bijdragen	1 026	912	837	908	1 297
bedrijven	1 418	2 109	2 866	3 173	3 269
uitgaven aan onderwijsinstellingen	1 692	2 399	3 447	3 534	3 515
overige uitgaven aan onderwijs	6	12	27	81	73
ontvangen subsidies	280	302	608	443	319
buitenland	193	250	431	354	366
uitgaven aan onderwijsinstellingen	78	134	277	354	366
subsidiereregelingen	115	115	154	0	0
	% bbp				
Uitgaven aan onderwijs ¹⁾	5,5	6,3	6,7	6,4	6,2

Bron: CBS.

¹⁾ Van iedere sector worden de uitgaven gesaldeerd met de ontvangsten en bij elkaar opgeteld tot de totale uitgaven aan onderwijs. Er wordt gecorrigeerd voor dubbelstellingen. (Aflossingen op) studieleningen worden buiten beschouwing gelaten.

1.5.2 OESO-indicatoren onderwijsuitgaven

	Eenheid	2000	2005	2010	2013	2014*
Overheidsuitgaven aan onderwijs ¹⁾	Mln euro	20 832	28 368	35 086	36 501	36 700
	% bbp	5,0	5,5	6,0	5,6	5,5
	% overheidsuitgaven	11,3	12,3	11,6	12,1	12,0
Uitgaven aan onderwijsinstellingen	Mln euro	21 550	29 660	36 681	38 333	38 044
	% bbp	5,2	5,8	6,2	5,9	5,7
Uitgaven van onderwijsinstellingen per deelnemer						
preprimair onderwijs en basisonderwijs	Euro	3 740	5 228	6 023	6 329	6 220
speciaal (basis)onderwijs	Euro	8 707	13 184	17 129	18 795	18 217
voortgezet onderwijs	Euro	6 108	7 752	9 559	9 897	9 544
middelbaar beroepsonderwijs en volw. educatie	Euro	6 661	8 482	10 703	10 848	11 116
hoger beroepsonderwijs						
inclusief onderzoek	Euro	7 286	8 810	10 125	10 344	10 416
exclusief onderzoek	Euro	7 286	8 596	9 819	9 970	10 021
wetenschappelijk onderwijs						
inclusief onderzoek	Euro	20 047	21 654	22 831	24 199	24 251
exclusief onderzoek	Euro	8 006	8 477	9 352	9 807	9 673

Bron: CBS.

¹⁾ Inclusief studieleningen aan huishoudens, exclusief ontvangsten van de overheid zoals aflossingen op studieschuld.

2. Europese onderwijsuitgaven

Om de nationale onderwijsuitgaven internationaal te vergelijken, wordt gebruikgemaakt van de indicatoren *Uitgaven aan onderwijsinstellingen* en *Overheidsuitgaven aan onderwijs*, uitgedrukt als percentage van het bbp. Een derde belangrijke indicator is *Uitgaven van onderwijsinstellingen per deelnemer*. Hieronder worden deze indicatoren gebruikt om verschillen en overeenkomsten tussen de landen in Europa aan te geven. 2012 is het meest recente jaar waarover cijfers voor een internationale vergelijking beschikbaar zijn.

2.1 Ontwikkeling onderwijsbudget EU-landen blijft in 2012 achter op economisch herstel

Om het economische herstel in Europa te ondersteunen en te versnellen is de EU in 2010 van start gegaan met Europa 2020, een tienjarenplan voor economische groei en werkgelegenheid. De Europese economie moet op langere termijn efficiënt en duurzaam groeien. Voor onderwijs heeft Europa 2020 de doelstellingen om de kwaliteit van onderwijs op alle niveaus te verbeteren, onderwijs beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt en het aantal jongeren met een hoger onderwijsdiploma te verhogen tot minimaal 40 procent (Europese Commissie, 2012). De Europese Commissie benadrukt dat onderwijs, onderzoek en innovatie rechtstreeks van belang zijn voor toekomstige economische groei en pleit er daarom bij Europese landen voor om bij bezuinigingen de overheidsuitgaven op deze gebieden te ontzien (ministerie van Economische Zaken, 2014).

In 2012 groeide de economie voor het derde jaar op rij in bijna alle EU-21 landen³⁾. Alleen in Griekenland, Portugal en Spanje daalde het bbp: in deze landen krimpt de economie sinds het begin van de economische crisis in 2008. In Italië en Slovenië wisselen groei en krimp van de economie elkaar af de laatste jaren.

Terwijl het bbp in 2012 steeg, daalden in alle EU-21-landen⁴⁾, België uitgezonderd, de overheidsuitgaven aan onderwijsinstellingen als percentage van het bbp. Vanwege beleid gericht op het terugdringen van begrotingstekorten, zijn in deze landen de overheidsuitgaven aan onderwijsinstellingen omlaag gegaan of stegen ze niet in gelijke mate met het bbp mee.

België is het enige van de EU-21-landen waar de overheidsuitgaven aan onderwijsinstellingen als percentage van het bbp in 2012 stegen: met bijna 0,1 procentpunt. In Spanje daalden de overheidsuitgaven het meest, met 0,4 procentpunt. Vooral voor het basis- en voortgezet onderwijs maar ook voor het hoger onderwijs is in Spanje een kleiner budget beschikbaar gesteld.

Met deze ontwikkeling lijken Europese landen een andere koers te varen dan de Europese Commissie graag zou zien. Vooruitkijkend, op basis van budgetbegrotingen, ziet het er

³⁾ De EU-21 landen zijn de 21 OESO-landen die ook lid zijn van de Europese Unie: België, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden. In dit artikel is ook Noorwegen als niet EU-lid bij de vergelijking betrokken.

⁴⁾ Van de EU-21 landen inclusief Noorwegen hebben Denemarken, Griekenland en Luxemburg voor 2011 en/of 2012 geen opgaaf gedaan voor deze indicator.

echter naar uit dat de overheidsuitgaven voor onderwijs in 2014 in drie kwart van de EU-21-landen gaan stijgen (Eurydice, 2014). In onder andere Frankrijk, Hongarije, Italië en Polen worden hogere budgetten ingezet om meer banen voor leraren te creëren, lerarensalarissen structureel te verhogen en vervolgoopleidingen voor leraren te bekostigen. Zo wordt geprobeerd een toekomstig lerarentekort in sommige onderwijssectoren te voorkomen, het beroep aantrekkelijker te maken en de kwaliteit van leraren te verbeteren.

2.1 Internationale positie Nederland - deel 1¹⁾

Uitgaven aan onderwijsinstellingen als % bbp						Overheidsuitgaven aan onderwijs als % bbp					
totaal			waarvan door de overheid								
	2010	2011	2012		2010	2011	2012		2010	2011	2012
	%				%				%		
Noorwegen	.	.	6,5	Noorwegen	6,7	6,5	6,5	Noorwegen	8,1	7,9	7,7
Ver. Koninkrijk	6,2	6,0	6,3	België	5,6	5,6	5,9	Finland	6,4	6,4	6,1
België	5,8	5,8	5,9	Finland	6,0	5,9	5,7	Zweden	6,3	6,1	5,9
Finland	6,1	6,0	5,8	Ver. Koninkrijk	5,6	5,3	5,2	België	5,8	5,8	5,9
Nederland	5,8	5,8	5,5	Zweden	5,6	5,4	5,2	Ver. Koninkrijk	5,9	5,7	5,4
Zweden	5,7	5,6	5,4	Nederland	5,0	4,9	4,9	Nederland	5,5	5,5	5,1
Frankrijk	5,6	5,4	5,3	Oostenrijk	5,0	4,9	4,9	Oostenrijk	5,3	5,2	5,0
Oostenrijk	5,2	5,1	4,9	Frankrijk	5,1	4,9	4,9	Frankrijk	5,2	5,0	4,8
Duitsland	.	.	4,4	Duitsland	.	.	4,3	Duitsland	.	4,4	4,3
Spanje	4,7	4,6	4,3	Spanje	4,1	4,0	3,8	Spanje	4,3	4,1	3,7
Italië	4,2	4,1	3,9	Italië	3,9	3,8	3,7	Italië	4,0	3,9	3,6
Denemarken	6,7	6,3	.	Denemarken	6,5	6,1	.	Denemarken	7,5	7,1	.
EU-21 gemiddelde	5,4	5,2	4,9	EU-21 gemiddelde	4,9	4,7	4,6	EU-21 gemiddelde	5,2	5,0	4,6

Bron: OESO, Education at a Glance 2013, Education at a Glance 2014 en Education at a Glance 2015.

¹⁾ Internationale positie in vergelijking met de EU-21 landen, de 21 OESO-landen die ook lid zijn van de EU: België, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden. In dit artikel is ook Noorwegen als niet EU-lid bij de vergelijking betrokken.

2.2 Sterk gestegen uitgaven per student in Verenigd Koninkrijk

Binnen Europa bestaan grote verschillen tussen de hoogte van de uitgaven van onderwijsinstellingen per deelnemer. In het primair onderwijs variëren de uitgaven van 4 370 tot 20 020 (Amerikaanse) dollar per leerling.⁵⁾ In het secundair onderwijs variëren de uitgaven van 4 419 dollar tot 20 617 dollar per deelnemer (OESO, 2015). In beide sectoren hebben instellingen in Hongarije in 2012 de laagste en die in Luxemburg de hoogste uitgaven.

Onder andere de hoogte van lerarensalarissen, het aantal kinderen in een klas, de gebruikte materialen en faciliteiten en het aantal verplichte lessen bepalen de verschillen tussen landen (OESO, 2015). In het hoger onderwijs variëren de onderwijsuitgaven van 4 690 dollar in Estland tot 21 358 dollar per student in Luxemburg.

⁵⁾ Deze vergelijkingen worden uitgedrukt in Amerikaanse dollars omdat ze oorspronkelijk berekend zijn om vergelijkingen te maken tussen OESO-lidstaten. De vergelijkingen zijn gebaseerd op koopkrachtpariteiten (ook wel aangeduid met de Engelse term purchasing power parity (PPP)), waarbij de wisselkoers is gecorrigeerd voor het verschil in prijsniveau tussen de verschillende landen.

Bij de indicator *Uitgaven van onderwijsinstellingen per deelnemer* staan de Noord-Europese landen Noorwegen en Zweden over het algemeen op de hogere posities. In deze landen zijn de uitgaven aan hoger onderwijs in 2012 gestegen, terwijl het aantal studenten minder hard groeide (Noorwegen) of daalde (Zweden). Hierdoor zijn de uitgaven per student gestegen.

In het Verenigd Koninkrijk zijn de uitgaven per student in het hoger onderwijs in 2012 opvallend hoger dan in 2011. Met ingang van studiejaar 2012/'13 heeft de Britse overheid de bekostigingssystematiek van het hoger onderwijs veranderd. De collegegelden zijn verhoogd en studenten kunnen een (hogere) lening afsluiten bij de overheid om hun studie te bekostigen. Het maximale bedrag aan collegegeld dat een universiteit nu kan vragen is verhoogd van 3 290 naar 9 000 Engelse ponden per jaar. Dit is een verhoging van bijna 4 700 euro naar ruim 12 700 euro. Tegelijkertijd werden de visumeisen voor studenten uit het buitenland aangepast (HEFCE, 2014). Voor een deel in reactie op deze veranderingen gingen in studiejaar 2012/'13, het eerste collegejaar na de invoering van het nieuwe beleid, veel minder studenten naar de Britse universiteiten dan het jaar ervoor. Bijna 40 000 voltijd- en ruim 117 000 deeltijdstudenten minder (HESA, 2015, Table 1).

Tegelijk met de verhoging van de collegegelden, verlaagde de Britse overheid haar onderwijsbudget voor universiteiten. Door de hogere inkomsten die universiteiten haalden uit de collegegelden, een hoger overheidsbudget voor onderzoek en hogere ontvangsten uit andere inkomstenbronnen, groeiden het totale inkomen en de uitgaven van de instellingen in 2012 echter wel (HESA, 2015, Table J). De relatief grote daling in het aantal studenten, in combinatie met hogere uitgaven, hebben geleid tot de sterke stijging van de uitgaven van de universiteiten per student in 2012.

Spanje is in 2012 het enige Europese land waar de uitgaven aan onderwijsinstellingen per deelnemer in alle onderwijssectoren zijn gedaald. Tegelijkertijd is het aantal studenten in het hoger onderwijs sinds 2008 sterk gestegen, met bijna 185 000 studenten (Eurostat, 2014). Sinds 2008, het begin van de economische crisis, is vooral de jeugdwerkloosheid in Spanje hoog: in 2012 meer dan 50 procent (Eurostat, 2015). Meer jongeren kiezen ervoor om een opleiding in het hoger onderwijs te gaan volgen. Ze blijven langer studeren of volgen een extra opleiding na een eerste studie. Op deze manier stellen ze het zoeken naar een baan uit en proberen ze hun kansen op de arbeidsmarkt te verbeteren (Rojas Gonzales, 2013).

In 2012 scoort Nederland voor alle genoemde indicatoren boven het Europese gemiddelde, behalve voor *Uitgaven van onderwijsinstellingen per deelnemer* in het primair onderwijs. In vergelijking met het voorgaande jaar zijn in Nederland de uitgaven per deelnemer in alle onderwijssectoren gestegen, vooral in het hoger onderwijs. Dit komt doordat de uitgaven aan universiteiten en hogescholen in 2012 sneller zijn gestegen dan het aantal studenten. Universiteiten en hogescholen hebben in totaal bijna 70 miljoen euro meer aan collegegelden ontvangen en voor bijna 80 miljoen euro meer aan contractonderzoek uitgevoerd voor overheidsinstellingen en internationale organisaties. Van de lumpsumbekostiging die de universiteiten in 2012 ontvingen is een groter deel aan onderwijs besteed dan het jaar ervoor.

2.2 Internationale positie Nederland - deel 2¹⁾

Uitgaven van onderwijsinstellingen per deelnemer

primair onderwijs				secundair onderwijs			
	2010	2011	2012		2010	2011	2012
	Dollar				Dollar		
Noorwegen	12 255	12 459	12 728	Noorwegen	13 852	13 939	14 450
Denemarken	10 935	9 434	10 953	Oostenrijk	12 551	13 607	13 806
Zweden	9 987	10 295	10 312	Nederland	11 838	12 100	12 296
Ver. Koninkrijk	9 369	9 857	10 017	België	11 004	11 732	12 025
België	8 852	9 281	9 581	Zweden	10 185	10 938	11 177
Oostenrijk	10 244	10 600	9 563	Frankrijk	10 877	11 109	11 046
Finland	7 624	8 159	8 316	Duitsland	.	10 275	10 650
Nederland	7 954	8 036	8 185	Denemarken	11 747	10 937	10 632
Italië	8 296	8 448	7 924	Ver. Koninkrijk	10 452	9 649	10 085
Duitsland	.	7 579	7 749	Finland	9 162	9 792	9 985
Spanje	7 291	7 288	7 111	Spanje	9 608	9 615	9 141
Frankrijk	6 622	6 917	7 013	Italië	8 607	8 585	8 774
EU-21 gemiddelde	8 277	8 482	8 372	EU-21 gemiddelde	9 471	9 615	9 931

Uitgaven van onderwijsinstellingen per deelnemer

tertiair onderwijs incl. R&D				tertiair onderwijs excl. R&D			
	2010	2011	2012		2010	2011	2012
	Dollar				Dollar		
Ver. Koninkrijk	15 862	14 223	24 338	Ver. Koninkrijk	10 546	10 570	18 593
Zweden	19 562	20 818	22 534	Nederland	10 818	10 665	12 505
Noorwegen	18 512	18 840	20 016	Noorwegen	10 933	11 036	12 010
Nederland	17 161	17 549	19 276	Oostenrijk	10 488	10 487	11 616
Finland	16 714	18 002	17 863	Finland	9 802	10 973	10 728
Duitsland	.	16 723	17 157	Zweden	9 143	9 922	10 589
Oostenrijk	15 007	14 895	15 549	Frankrijk	10 309	10 470	10 361
België	15 179	15 420	15 503	België	9 645	10 075	10 156
Frankrijk	15 067	15 375	15 281	Duitsland	.	10 164	10 025
Spanje	13 373	13 173	12 356	Spanje	9 494	9 436	8 983
Italië	9 580	9 990	10 071	Italië	6 266	6 482	6 369
Denemarken	18 977	21 254	.	Denemarken	.	.	.
EU-21 gemiddelde	12 856	13 572	14 955	EU-21 gemiddelde	8 334	8 741	9 963

Bron: OESO, Education at a Glance 2013, Education at a Glance 2014 en Education at a Glance 2015

¹⁾ Internationale positie in vergelijking met de EU-21 landen, de 21 OESO-landen die ook lid zijn van de EU: België, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Polen, Portugal, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Verenigd Koninkrijk en Zweden. In dit artikel is ook Noorwegen als niet EU-lid bij de vergelijking betrokken.

3. Begrippen

Onderwijsuitgaven

Alle uitgaven aan het Nederlandse onderwijs door overheid, huishoudens, bedrijven en internationale organisaties. Dit zijn uitgaven aan onderwijsinstellingen, aan subsidies, studiefinanciering, tegemoetkoming in de schoolkosten en overige tegemoetkomingen, maar ook de uitgaven voor boeken, materialen en openbaar vervoer door huishoudens. Eventuele ontvangsten zijn met de uitgaven verrekend. Studieleningen worden bij de berekening van de totale onderwijsuitgaven buiten beschouwing gelaten, omdat leningen geen echte uitgaven zijn. Ze worden namelijk na een bepaalde tijd terugbetaald. Ook de aflossingen op studieleningen worden niet meegerekend.

Literatuur

Algemene Rekenkamer (2013). *Aandachtspunten bij de begroting 2014 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*. Brief aan de Tweede Kamer, 16–10–2013. Kamerstuk 34000 VIII 7.

Europese Commissie(2012). *Een andere kijk op onderwijs: investeren in vaardigheden voor betere sociaal-economische resultaten*. COM(2012) 669 final. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

Eurostat (2015). Unemployment statistics. Table 1: Youth unemployment figures, 2012–2014Q4 (%). http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Recent_developments_in_unemployment_at_a_European_and_Member_State_level

Eurostat (2014). Tertiary students (ISCED 5–6) by field of education and sex. <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> – Database by themes – Population and social conditions – Education and training (edtr) – Education-administrative data until 2012 (ISCED 1997) (educ_uoe_h) – Enrolments, graduates, entrants, personnel and language learning – absolute numbers (educ_isced1997) – Tertiary students (ISCED 5–6) by field of education and sex (educ_enrl5).

Eurydice (2014). National Sheets on Education Budgets in Europe 2014. Eurydice – Facts and Figures. December 2014. Brussel: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA) – Education – Eurydice and Policy Support. Verkregen via internet: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/National_Budgets.pdf.

HESA, Higher Education Statistics Agency (2015). Table J – Income and expenditure of HE providers 2009/10 to 2013/14. https://www.hesa.ac.uk/component/pubs/?Itemid=&task=show_year&pubId=1709&versionId=35&yearId=322.
Table 1 – All students by HE institution, level of study, mode of study and domicile 2011/12 en
Table 1 – All students by HE institution, level of study, mode of study and domicile 2012/13.
<https://www.hesa.ac.uk/content/view/1973/239/>.

HEFCE, Higher Education Funding Council for England (2014). Global demand for English higher education: An analysis of international student entry to English higher education courses. Bristol, HEFCE.

Ministerie van Economische Zaken (2014). *Nederlands Nationaal Hervormingsprogramma 2014*. Nederland: Tweede Kamer der Staten-Generaal. Blg-314875.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2013). *Nationaal Onderwijsakkoord: de route naar geweldig onderwijs*. Convenant, 19–09–2013. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2013/09/19/nationaal-onderwijsakkoord-de-route-naar-geweldig-onderwijs>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2014). *Uitwerking Begrotingsafspraken 2014*. Kamerbrief, 03–03–2014.

OESO (2015), Education at a Glance 2015: OECD Indicators. OECD publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2015-en>

OESO (2014), Education at a Glance 2014: OECD Indicators. OECD publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2014-en>

OESO (2013), Education at a Glance 2013: OECD Indicators. OECD publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>

Rojas Gonzales, G. (2013). Spain – Country Note – *Education at a Glance 2013: OECD Indicators*. OECD publishing.
http://www.oecd.org/edu/Spain_EAG2013%20Country%20Note.pdf

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2014–2015	2014 tot en met 2015
2014/2015	Het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015
2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015
2012/'13–2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2012/'13 tot en met 2014/'15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Studio BCO, Den Haag

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2015.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.